

En af de seneste par årtiers absolut mest omtalte og spektakulære retssager – den civile sag anlagt af Ahmed Samsam mod efterretningstjenesterne (PET og FE) – var aldrig blevet en sag, hvis det ikke var for journalisterne Louise Dalsgaard samt Jens Anton Bjørnager og Simon Andersens ihærdige, grundige, insisterende, redelige og velresearchede journalistik. Dermed havde den på papiret mest usandsynlige undercoveragent for efterretningstjenesterne – en bandekriminel fra Nørrebro – aldrig fået en stemme, og dermed var det aldrig kommet for en dag, at han med overvejende grad af sandsynlighed blev udsat for et justitsmord ved dommen på 8 års fængsel i Spanien for integrering i terrororganisationen ISIS.

De tre journalister har arbejdet parallelt og uafhængigt af hinanden på hvert deres medie, henholdsvis DR og Berlingske, men har vel anslået tilsammen skrevet op imod 100 (hvis ikke flere) artikler om sagen. Det er opsigtsvækkende, at Højesteret, der meget usædvanligt var under sæde af syv højesteretsdommere, i den samlede bevisvurdering direkte henviser til »en række avisartikler om sagen, der på baggrund af oplysninger fra såvel navngivne som anonyme kilder og angiveligt lækkede dokumenter fra efterretningstjenesterne beskriver et samarbejde mellem A og tjenesterne.« Mere fornem juridisk blåstempling af journalistisk arbejde findes ikke.

Undervejs i forløbet blev der lagt et betydeligt pres mod journalisterne fra myndighedernes side. Samsam-sagen var en af de sager, som cheferne for efterretningstjenesterne holdt møde med bl.a. Berlingskes chefredaktør og DR's nyhedsredaktør om, og hvor efterretningscheferne under slet skjult trussel om strafansvar fandt anledning til at nævne straffelovens § 109, der angår røvelse og videregivelse af statshemmeligheder med en strafferamme på 12 års fængsel.

Journalisterne og deres chefredaktører lod sig heldigvis ikke intimidere. De stod fast, og lag for lag afdækkede de sagen. I efterretningstjenesternes næsten hermetisk lukkede rum, hvor statens magtbeføjelser er størst, men samtidig vanskeligst at kontrollere, fik de tre journalister vist os, at noget var helt galt. Et uforståeligt myndighedssvigt havde fundet sted.

Justitsminister Peter Hummelgaard kom undervejs på banen og talte om »et tomrum af fakta« som for at insinuere, at der var noget journalisterne, og os der udtalte sig om sagen, ikke vidste og havde misforstået. Realiteten var imidlertid tværtimod den, at med de tre journalisters grundige arbejde blev tomrummet fyldt op med fakta.

Det journalistiske arbejde var så lødigt og overbevisende, at det højst usædvanligt fik fhv. departementschef i Statsministeriet Karsten Dybvad og fhv. departementschef i Justitsministeriet Michael Lunn til at blande sig i den offentlige debat i et dobbeltinterview. Michael Lunn's ord om, at »der tegner sig et billede af en usædvanlig tilsidesættelse af almindelig retssikkerhed i Danmark; tilmed et justitsmord, hvilket er meget usædvanligt i Danmark,« udgjorde sidenhen åbningsreplikken i advokat René Offersens procedure i Højesteret.

Men Samsam-sagen handler ikke kun om Ahmed Samsam. Journalistikken har været med til at belyse flere afledte perspektiver. På det konkrete plan har den danske stat brug for øjne og ører i lukkede radikaliserede miljøer, men hvem vil en anden gang stille op og sætte eget liv på spil, hvis myndighederne ikke har ens ryg? Også på det mere principielle plan handler sagen om meget mere end Ahmed Samsam. Den angår selve de magtbalancer, som retsstaten er rodfæstet i. I Samsam-sagen kom vi helt ind i kernen af retsstaten. Hvilken kompetence har domstolene i sidste ende til at kontrollere efterretningstjenesterne? Højesterets dom slog ultimativt fast, at efterretningstjenesterne ikke har et lukket rum helt for sig selv, hvor de kan fungere som en slags stat i staten med begrænset domstolskontrol.

Samsam-sagen er i den danske retshistorie en enestående og ekstraordinær sag, og den kom kun for en dag takket være en ekstraordinær og enestående indsats fra de tre journalisters side. For dette arbejde fortjener de i vore øjne at blive hædret med Cavlingprisen.

Indstillet af

Lasse Lund Madsen
Professor ph.d.

Eva Smith
Professor emerita, dr.jur.